

Oktay Akbal

Bir de Simit Ağacı Olaydı

telgrāfhane
yayınları

İçindekiler

Önsöz Gibi	●	7
Cırcır Sesleriyle	●	9
Yüzyıllık Umutsuzluk	●	12
Anılar Bir Şarkıyla Canlanır	●	15
Hapiste Bir Yazar	●	18
Edebiyat Dersleri	●	21
Günlüklerde Bir Yaşam Var..	●	24
Şair Ve Postacı	●	27
Şiirle Uyu, Şiirle Uyan!	●	30
Halid Ziya'nın Başına Gelen	●	33
Günaydın Serçe	●	36
Uçsun Uçurtmalar	●	39
Sıcaktı Sıcak	●	41
Yeniden Okumaların Güzelliği	●	44
Şiir Unutulmaz...	●	47
Zorlanan İnsan	●	50
Geçmişe Doğru	●	53
Bir De Simit Ağacı Olaydı	●	56
Tarihle Söyleşmek	●	59
Önce Yazarları	●	62
Zaman Geçer, Şiir Kalır...	●	65
"Küllük" Yılları...	●	68
İnsanı Anlamak	●	71

<i>İnsan Olmayı Bilmek...</i>	● 74
<i>Gelecek Diye Diye...</i>	● 77
<i>Montagne'i Okurken</i>	● 80
<i>Kediler Derken</i>	● 83
<i>Japon Güllü Olmak</i>	● 86
<i>Çiçek Pasajı Günleri</i>	● 89
<i>Her Kuşak Yeni Baştan</i>	● 92
<i>Bu Ne Güzel Dünya</i>	● 94
<i>Yokuştan Çıkarken...</i>	● 97
<i>Eski Bir Paso!..</i>	● 100
<i>Otuzlu Yılların Çocuğu</i>	● 103
<i>Kaçmak Mı, Nereye?</i>	● 106
<i>İzmir'de Kordonboyu...</i>	● 109
<i>Düşünmek, Eğitim İşidir</i>	● 112
<i>Dünden Bugüne...</i>	● 115
<i>Genç Nesil Nasıl Konuşuyordu?</i>	● 118
<i>"Harp Karşısında Şiir..."</i>	● 121
<i>Ataç'ı Yeniden Okurken...</i>	● 124
<i>Öykücü, Öykücü Kalır</i>	● 127
<i>Kitap Üstüne</i>	● 129
<i>Yazmak Üstüne...</i>	● 133
<i>Sanat Gerçeği Başka Olur...</i>	● 136
<i>Bir Yazarın Dünyası</i>	● 138
<i>Tarih Üzerine Düşünmek...</i>	● 141
<i>Ahmet Rasim'i Okurken...</i>	● 144
<i>Aydın, Çağından Sorumludur</i>	● 147
<i>Bir Karabasan Gibi...</i>	● 150
<i>Dergi Çıkarmak Düşleri</i>	● 153
<i>Zamanın Çarklarında Şiir</i>	● 156
<i>Mektuplar Zaman Tanımaz...</i>	● 159
<i>Çehov'u Tanımak İçin...</i>	● 162
<i>"Yaşayıp Öldüğümü Kimseler Bilmeyecek..."</i>	● 165
<i>Gençlikteki Sırat Köprüsü...</i>	● 168

ÖNSÖZ GİBİ

“Bir de simit ağacı olaydı”

Orhon Arıburnu'nun bir dizesi bu. Son yıllardaki deneme, söyleşi türündeki yazılarımı bir araya getirdiğim kitaba bu adı verirken değerli şair dostumun anısına da saygımı belirtmiş oluyorum.

*“Ne gam kalırdı
Ne kasavet
Bir de simit ağacı olaydı
Bizim sayılırdı saadet”*

Yok, öyle bir ağaç yok! Ama düşünen, duyan, algılayan, dünya ve insanlar üstünde kafa yoranlar her zaman yaratıcı düşler kurmakta direnecekler. En güzel düş kurma, o düşleri gerçekleştirme çabası da, hiç kuşkusuz yazın çalışmaları, ürünleridir.

Bu kitabımda insanlar, özellikle yazarlar, şairler üstüne, yakın dostlar üstüne, sevdiğim okuduğum kitaplar üstüne, güncel sorunlar konular üstüne denemelerimden, söyleşimlerimden bir bölümünü bulacaksınız. Bir yazarın günlüğünden parçalar gibi... Son üç yıl içinde beni etkileyen, okurlarımı ilgilendireceğini sandığım, içinde yaşadığımız dönemin yazın ve sanat evrenine yansıyan görünüşleri...

*“Bir de Simit Ağacı Olaydı”*daki yazıları okurken *“Ben de böyle duyuyorum, ben de böyle düşünüyorum”* diyebilirsiniz sevinirim.

OKTAY AKBAL

CIRCIR SESLERİYLE

“Herkes, kendimize bile korkusuzca bakabilme sanatı...”
Cesare Pavese 26 Ekim 1938’de günlüğüne yazmış bu satırları... Tamamlamadan, böyle bir sanata kendisinin ulaşmış ulaşılamadığını söylemeden...

Bir sivrisinek dolaşiyor odada. Sesini duyuyorum, göremiyorum. Uyumamı bekliyor. Hangi karanlık köşede gizlenmiş! Tetikte. Korkusuzca bakıyor bana. Nasıl olsa yengi onda kalacak. Uyur gibi yapıyorum. Ama anlıyor onu aldatmak istediğimi. Tavana yakın uçuyor büyük bir uçak gürültüsünü duyurarak. En iyisi kalkıp balkona çıkmak. Sivrisineği yalnızlık bunalımına sokmak.

Sıcak. Bu sözcük her şeyi anlatır. Sıcak. Cırcır böcekleri hep ötüyor. En erken saatlerden başlıyorlar, taa akşama kadar. Cır cır cır cır. Tekdüze bir koro. Bahçede aradım onları, ağaçlarda, çiçeklerde, yoklar. Varlar, ama yapraklar arasında görünmüyorlar. Sesleri moral bozucu bir tempoda yayılıyor çevreye. Ağustos ayının ilk günleri... Bu cırcır sesleri başka ağustosları yaşıyor. Erenköy, beyaz bir köşk, çamlar altında bir masa, üç dört hasır koltuk, bir bardak limonlu çay, bağdan yeni koparılmış bir salkım çavuş üzümü...

Birden sustu cırcırlar. Hepsi birden! Sanki onlardan söz ettiğimi anlamışlar! Şimdi biri solo yapıyor, daha ince sesli, daha acıklı. Dişi midir, erkeğini çağırın, aşk isteyen ya da acı çeken bir erkek mi? Bu böcekler öte öte ölürlermiş!.. Daha önceleri ne ederler ne yaparlar? İlle de temmuz sonu, ağustos başı olacak. Belki de sevişme mevsimleri bu aylardır. Nasıl kediler şubat sonu-mart başını seçmişlerse aşk zamanı olarak, öylesine...

Sabah gidip gündelik gazeteleri almadım. Radyoyu da açmadım. Yok açtım, ama bir Yunan istasyonundan dinledim Rumca aşk şarkılarını, “sagapo”nun değişik melodilerde dile getirilişini. Hiç yabancı değiliz Rumca şarkılara, hele biz İstanbullular! Kaç kişi kaldıysak İstanbullu olarak! Kumkapı, Samatya 30’larda, 40’larda inlerdi “sagapo”lu şarkılarla. Biz gençler de o yöre meyhanelerine koşardık değişik bir dünyada yaşamak istercesine.

“Herkes, kendimize bile korkusuzca bakabilmek sanatı...” Bir düşünsük, yapabiliyor muyuz, becerebiliyor muyuz ya da yüreğimiz elveriyor mu bunu başarmaya? Tehlikeli bir iştir kendine korkusuzca bakabilmek, yani kendini yeterince tanıyabilmek, tanımaya çalışmak... Hepimiz görüldüğümüzden; kendimizi başkalarına, hatta kendimize bile göstermek, benimsetmek istediğimiz kişilikten çok daha başka biriyiz. Birtakım roller sergileriz yaşamda: Delikanlı rolü, sevgili rolü, koca rolü, baba, büyükbaba rolü. Oysa içimizde duyarız bu rollerin çok çok dışında bir insan olduğumuzu! Hem kendimizi, hem başkalarını kandırdığımızı...

Cesare Pavese “Yaşama Uğraşı” (e Yayınları) kitabında kendini yansızca çözmeye, anlamaya, ne olduğunu önce kendisi için ortaya çıkarmaya çalışmış. Yaşamını, serüvenlerini aşklarını, yazın uğraşını, her şeyi incelemiş, çözümlemiş, sonra da kendini öldürmüştü. Çok tehlikelidir kendini çözümlemeye kalkmak! Bırakacaksın yaşamın tatlı acı rüzgârlarına, pupa yelken gideceksin yazgı dediğimiz gücün seni götürmek istediği yere...

“Bütün bunlardan şu sonucu çıkarıyorum” diye yazıyor Pavese... *“Kendi özelliğimizin benliğimize kazandırdığı aldatıcı üstünlükten kurtulmak için, öncelikle kendi benliğimizi başkalarının benliklerinden daha önemli saymaktan vazgeçme gerekliliği; o ağlamaklı kendimize acıma ve her huyumuzun kendi gözümüzde kemirici bir önem kazanması hastalığına bir son vermek; başkalarına olduğu gibi, kendimize de nesnel bir gözle bakmak, belki başkalarına acımak, ama hiçbir zaman kendimize acımamak...”*

Birden bütün cırcırlar sustu. Başka bahçeye mi gittiler? Yoksa bir büyük aşka mı başladılar daha güzel bir çevrede? Ama o sivrisinek gelip buldu beni! Daha doğrusu çoktan bul-

muş, kolumu iki yerden ısırmiş bile... Ben dalmışken Pavese'ye, kendime, size... Fazla dalmaya gelmiyor. Hep tetikte olmak gerek. Bakın minik bir sinek bile başarılı olacağı anı seçiyor! Bizler de circırlardan, sineklerden ders almalıyız. Kendimizi, çevremizi, ne olduğumuzu, ne olmadığımızı iyi bilmeliyiz. Pavese bunu bilmiş, diyor ki: *"Uğrunda ölmeye değer bir ülküye hiçbir zaman bağlanamayacağım."* Peki, neydi canına kıyması! Herhalde hiçbir ülküye, inanca, düşünceye bağlanamayacağını anlamının yarattığı bir sonuç...

YÜZYILLIK UMUTSUZLUK

“Umutsuzluk, umutsuzluk, umutsuzluk... Umutsuzum kardeşim, korkunç bir kızgınlık bunalımı içindeyim, sönüyorum. Bu biraz daha sürerse eyvah...”

Yıl 1899'dur. Genç şair Tevfik Fikret, arkadaşı Süleyman Nazif'e gönderdiği mektuba böyle başlıyor:

Neden umutsuzdur ünlü şair? Abdülhamit saltanatı yıllarıdır. Yani istibdat devri... Çağdaş eğitimle yetişmiş, yabancı dil bilen, gerçekleri gören, yazmak, duyurmak isteyen yurtsever aydınlar, koyu bir umutsuzluk batağına gömülmektedirler. Bir çıkış, bir kurtuluş yolu görünmemektedir. Ülkeyi kim, nasıl kurtaracak? Osmanlı devletini bölüşmeye hazırlanan emperyalist güçler her gün biraz daha etkinlik kazanıyorlar. Ama bizde bir uyanış, bir diriliş, bir bilinçlenme yok!..

“Koca bir dünya içinde yalnızım Nazif. En yakın arkadaşlarımın arasında sokağa çıplak çıkmış bir adam duygusuyla titriyorum, herkesin vicdanı kapalı, örtülü, yalnız ben çıplak!”

Yirminci yüzyıl bir yıl sonra başlayacak. Yeni bir çağa girilecek. On üç yıl sonra 2. Meşrutiyet, bilinen deyimle “Hürriyet” gelecek, basından sansür kaldırılacak. Meşrutiyet yönetimi kurulacak. Fikret ve arkadaşları bu özgürlük döneminde rahat bir soluk alacaklar. Ama sonra yeniden başka türlü bir baskı yönetimi!..

1899'da Tevfik Fikret umutsuzdur. Gelecekte yararlı, aydınlık bir şey beklememektedir.

“Herkes zamanın alçaklık süslerine bürünebiliyor, herkes namuslu geçinerek alçak yaşamının kolayını buluyor, herkes bu rezalet